

A nemzetbiztonsági szolgálatokról*

El kell olvasni ezt a könyvet, hogy tisztában legyünk napjaink egyik, a médiában nap mint nap emlegetett témájával, a titkosszolgálatok problémakörével. El kell olvasni, hogy megértsük: a nemzetbiztonsági szolgálatok nélkülözhetetlenek, mivel mondanivalójuk, észrevételeik, javaslataik hosszú távon érvényesek, mondhatni: a ők a nemzet talán legfontosabb érzékszervei, ezért súlyos hiba, sőt bűn, pillanatnyi belpolitikai érdekeknek alárendelve, kiszolgáltatott helyzetbe hozni az egész nemzet, minden egyes állampolgár életét, biztonságát védő szolgálatokat. Bár a könyv 2002 nyarának elején került ki a nyomdából – és mint említettem minden sora, szava időszerű –, mégsem kötődik a szó szoros értelmében a nyár sorozatos, belpolitikai indíttatású, lejáratási célzatú botrányaihoz. Sőt, éppen ellenük szól azzal, hogy bemutatja a magyar nemzetbiztonsági szolgálatok, köznyelven: titkosszolgálatok, céljait, feladatait, munkáját, életét.

Ahogy a szerző Várhalmi Miklós írja: *„a magyar titkosszolgálatok nem titkosak, csak a konkrét ügyeik... A magyar titkosszolgálatok értünk, a biztonságunkért vannak, és nem ellenünk (kivéve ha valaki rossz útra tér).”*

A bevezetőként hangsúlyozott időszerűség a kötet hosszú távon ható aktualitását húzza alá. Egyformán köthető akár a múlt év szeptemberi New Yorki, washingtoni terrorista merényletekhez vagy az évekkel ezelőtti „szekus” eseményekhez, hírekhez. Bizonyítja, *hogy titkosszolgálati tevékenység nélkül korábban sem volt, most sincs és a jövőben sem lesz magyar – vagy bármilyen más országban – nemzetbiztonság.* A múlt évi amerikai tragédia, a sok ezer végtelen áldozat aláhúzza a biztonságot szolgáló felderítés, elhárítás fontosságát, azt a tényt, hogy egyetlen politikai irányzat sem tudja hatékony nemzetbiztonsági szolgálatok nélkül kiszámítani, vagy egyáltalán megsejteni az esetleg fenyegető veszélyeket, legyen szó akár háborús készülődésről, terrorista akcióról, szervezett bűnözésről, az ország érdekeit, életét súlyosan veszélyeztető gazdasági, pénzügyi tervekről, törekvésekről.

Várhalmi Miklós polgári szakmáját tekintve villamosmérnök. Több évtizedes gyakorlat után fogta kezébe a tollat, vagy „stílusosan” fogalmazva: kezdte el pötyögtetni a számítógépe klaviatúráját, hogy – megelőlegezem – figyelemreméltó könyve megszülessen a Novissima Kiadó BT gondozásában. Hosszú címe pontosan jelzi tartalmát: *„A magyar nemzetbiztonsági szolgálatokról másként és mindenkinek (1990–2002 és a jövő)”*. Alcíme: *„A magyar titkosszolgálatok megváltozott szerepe, értékei Magyarország biztonságvédelmében”*.

Műfajilag fogas kérdés beskatulyázni alkotását. Többszöri kísérlet után megszületett meghatározásom: a kiadvány a szerző témát sok oldalról megközelítő saját tanulmányainak, előadásainak gyűjteménye, kiegészítve a kérdéskör hazai szakembereinek – Botz László altábornagy, Dobokay Gábor vezérőrnagy... stb, illetve a témában (is) érintett néhány politikus és jogi szakember, dr. Katona Béla, Wachslér Tamás, Kuti Ferenc – tanulmányaival, válogatott írásaival, újságcikkeivel és mindez megfejelve egy jól válogatott okmánygyűjteménnyel, jogszabály felsorolással.

Nem könnyű olvasmány, de megéri alaposan átrágni rajta magát az olvasónak. Megéri, mert megéri, hogy mi a titkosszolgálatok célja, feladata. Milyen problémákkal küszködnek ma hazánkban e szolgálatok. Többek között például azzal, hogy a besúgóhálózatok szerepét, feladatait, tagjainak tevékenységét néhány felelőtlen újságíró, riporter... stb. hatására a közvélemény, sőt még a kellően fel nem készült, a szolgálatok szerepét egyáltalán nem ismerő – de azért bátran véleményt alkotó és nyilatkoztató – politikus is, abból kiindulva, hogy mindegyik rejtett körülmények között, fedve dolgozik összekeveri a titkosszolgálatokéval. Pedig fényévnnyi különbség van szerepük között, a történelemből bárki számtalan példát gyűjthet magának ennek illusztrálására, mondjuk 1941. június 22-től vagy Pearl Harbortól egészen a múlt esztendő szeptember 11-ikéig.

Megéri elolvasni, többek között azért is mert egyértelműen nyilvánvalóvá teszi minden olvasója előtt, hogy tizenkét évvel a rendszerváltás után ideje lezárni a múltban való katorászást, és a történészekre bízni a további kutatásokat. És a jövőre, ezen belül is – többek között – az ország egységes, oszthatatlan és pártok által kisajátíthatatlan nemzetbiztonságának, illetve az azt szolgáló titkosszolgálatok munkájának a jövőjére fordítani a figyelmet.

A szerző időrendben közli az előzőekben már bemutatott anyagokat. Így az olvasó nyomon tudja követni, hogy a rendszerváltáskor milyen helyzet alakult ki, hogyan kíséreltek meg – és le kell szögezni, tiszteletreméltó sikerekkel – szolgálataink az azonnal és korábban ritkán tapasztalt élességgel jelentkező problémákra megoldást keresni és a kormányzatokat információkkal, javaslatokkal szolgálni.

Úgy vélem elég felsorolni a válságok neveit a problémák nagyságának érzékeltetésére: jugoszláv belháború, boszniai háború, koszovói válság, Jugoszlávia NATO-bombázása, a különböző migrációs hullámok, környezeti katasztrófák, szervezett bűnözés, terrorizmus, nemzetiségi problémák... stb. Mindre megfeszített munkával lehetett csak megfelelő választ adni. A titkosszolgálatok munkájának valódi értét jelzi, hogy kormányaink – pártállásra való tekintet nélkül – többnyire helyes lépésekkel tudtak velük kapcsolatban reagálni. Kivívták ezzel a nemzetközi elismerést is.

A szerző jó néhány példával szemlélteti az elmúlt évek egyes veszélyhelyzeteinek súlyosságát és tapasztalatait. Nem hallgatja el a problémákat sem. Az átszervezések, az esetenként, pontosabban kormányonként változó politikai vezetők és elvárások eltérései okozta töréseket; a szükségesnél viszonylag gyakoribb személycserék kerékkötő hatását és így tovább.

Ki merem jelenteni: *Várhalmi Miklós valóban úttörő munkát végzett* mind tanulmányai megírásával, mind a kötet szerkesztésével. Eddig még senki sem írta meg ilyen őszintén és átfogóan a magyar titkosszolgálatok „körképét” és „körképét”, kísérelte meg a következtetéseiben egy „diagnózis” főlvázolásával a jövő általa legcélszerűbbnek tartott utat megfogalmazni.

Viszonylag sokan írtak már korábban is a magyar kémelhárítás, a katonai, polgári felderítés kérdéseiről. De még senki sem lépte túl saját szakterülete határait. Senki nem adott átfogó áttekintést a titkosszolgálatok munkájának egészéről, hanem többnyire leragadt a múlt eseményei egyes részleteinek érdekfeszítő, mondhatni regényes bemutatásánál. Aki most is ilyet keres szerzőnk művében, kissé csalódnai fog. Ő az események ok-okozati összefüggéseit vázolja föl, előretekint és a jövőre irányítja a figyelmet. Hangsúlyozza: „*a védelemben egyértelműen az utókezelés helyett a megelőzésre kell fektetni...*” a hangsúlyt, ami viszont sokkal hatékonyabb nyílt és titkos információgyűjtést, elemzést, feldolgozást, felhasználást és beavatkozást, befolyásolást igényel, és amelyet elsősorban a hírszerzés és az elhárítás területén kell hatékonyabb módszerekkel megszervezni. Leszögezi azonban, hogy egy olyan demokratikus jogállamban, mint a mai Magyarország ez az információgyűjtés nem irányulhat az állampolgárok ellen, hanem csak a kül- és belföldi kockázati tényezők, negatív, ellenséges befolyásolási tényezők és hírszerzés ellen.

Megfontolandónak tartja egy nemzetbiztonsági minisztérium létrehozását a szolgálatok összefogása és munkájuk összehangolása érdekében. Csak példának villantottam fel e két következtetést, amelyekhez jó néhány hasonló súlyú és jelentőségű olvasható még a műben. Ezek teszik igazán érdekessé a nem könnyű olvasmányt. A korábbi szerzőktől eltérően Várhalmi Miklós nem szenzációk táalására, a „titkosságban” rejlő lehetőségek kiaknázására, a színes emlékek felelevenítésére, hanem a hasznosságra, a nemzetbiztonsági szolgálatok áldozatos és nélkülözhetetlen munkájának bemutatására, megismertetésére, szükségességének vitán felül álló elfogadtatására törekszik. Ezt tartom legnagyobb értékének.

Dr. Pataky Iván

* Várhalmi Miklós: *A magyar nemzetbiztonsági szolgálatokról másként és mindenkinek (1990–2002 és a jövő)* Alcíme: *A magyar titkosszolgálatok megváltozott szerepe, értékei Magyarország biztonságvédelmében* című könyvről